

Briselē, 2016. gada 13. jūnijā
(OR. en)

9213/16

ECOFIN 456
UEM 203
SOC 320
EMPL 217
COMPET 290
ENV 336
EDUC 191
RECH 183
ENER 199
JAI 447

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
K-jas dok. Nr.:	9131/16 ECOFIN 422 UEM 172 SOC 286 EMPL 182 COMPET 259 ENV 303 EDUC 159 RECH 151 ENER 164 JAI 409 - COM(2016) 334 final
Temats:	Ieteikums – PADOMES IETEIKUMS par Latvijas 2016. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2016. gada stabilitātes programmu

Pielikumā pievienots minētais Padomes ieteikuma projekts, kas ir pārskatīts un par ko ir panākta vienošanās dažādās Padomes komitejās, balstoties uz Komisijas priekšlikumu COM(2016) 334 final.

PADOMES IETEIKUMS

(...)

par Latvijas 2016. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2016. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

tā kā:

- (1) Komisija 2015. gada 26. novembrī pieņēma Gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2016. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2016. gada 17.–18. martā. Komisija, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011², 2015. gada 26. novembrī pieņēma brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Latvija nebija minēta to dalībvalstu vidū, kurām paredzēts veikt padziļinātu pārskatu. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku. Eiropadome atbalstīja šo ieteikumu 2016. gada 18.–19. februārī, un 2016. gada 8. martā Padome to pieņēma³. Ņemot vērā to, ka Latvijas valūta ir euro un ekonomikas un monetārajā savienībā starp ekonomikām ir cieša savstarpējā saikne, Latvijai būtu jānodrošina pilnīga un laicīga minētā ieteikuma īstenošana.
- (2) 2016. gada ziņojums par Latviju tika publicēts 2016. gada 26. februārī. Tajā tika izvērtēti Latvijas panākumi attiecībā uz to, kā tiek īstenoti Padomes 2015. gada 14. jūlijā pieņemtie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, un Latvijas progress virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" valsts mērķu sasniegšanu.
- (3) Latvija 2016. gada 14. aprīlī iesniedza savu 2016. gada valsts reformu programmu un 2016. gada stabilitātes programmu. Abas programmas tika izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.).

³ OV C 96, 11.3.2016., 1. lpp.

- (4) Attiecīgie konkrētai valstij adresētie ieteikumi iekļauti Eiropas strukturālo un investīciju fondu 2014.–2020. gadam plānošanā. Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013 ⁴ 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstij pārskatīt tās partnerattiecību nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Komisija ir sniegusi papildu norādes par to, kā tā izmantos šo noteikumu norādēs par to pasākumu piemērošanu, kuri saista Eiropas strukturālo un investīciju fondu efektivitāti ar pareizu ekonomikas pārvaldību.
- (5) Savā 2016. gada stabilitātes programmā Latvija ir pieprasījusi 2017. gadā atļaut īslaicīgu novirzi 0,5 % apmērā no IKP no nepieciešamajām korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, lai ņemtu vērā būtiskas strukturālās reformas ar pozitīvu ietekmi uz publisko finanšu ilgtspēju ilgtermiņā, jo īpaši veselības aprūpes sektora notiekošo reformu, kuras pamatā ir Veselības aprūpes stratēģija 2014.–2020. gadam. Sīkāka informācija par reformu ir apkopota stabilitātes programmā. Reformas mērķis ir līdz 2020. gadam palielināt publisko finansējumu veselības aprūpes sektoram līdz 4 % no IKP, salīdzinot ar 3 % no IKP 2015. gadā. Prognozēts, ka, pilnībā īstenojot reformu, nodarbinātība palielināsies par 0,6 % un IKP līmenis – par 2,2 % līdz 2023. gadam, kas radīs pozitīvu ietekmi uz publisko finanšu ilgtspēju ilgtermiņā. Pozitīvā ietekme uz izaugsmi un publisko finanšu ilgtspēja ilgtermiņā ir atzīta par ticamu. Latvijai pašlaik var atļaut prasīto īslaicīgo novirzi 2017. gadā, ja tā pienācīgi īsteno saskaņotās reformas, ko uzraudzīs saskaņā ar Eiropas pusgadu. Tomēr atļautās īslaicīgās novirzes apmērs būs atkarīgs no tā, vai tiek ievērota minimālā robežvērtība (t.i., strukturālais deficīts 1,7 % apmērā no IKP). Tā rezultātā Komisijas 2016. gada pavasara prognozē ir norādīta iespēja papildu īslaicīgai novirzei 0,1 % apmērā no IKP 2017. gadā.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

- (6) Uz Latviju pašlaik attiecas Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvā daļa. Valdība savā 2016. gada stabilitātes programmā plāno nominālās bilances pakāpenisku uzlabošanu, tai 2019. gadā sasniedzot 0,5 % no IKP. Plānotajā korekcijā vidēja termiņa budžeta mērķa – deficīta 1 % apmērā no IKP strukturālā izteiksmē – sasniegšanai tiek ņemta vērā pieprasītā novirze, kas saistīta ar sistēmisko pensiju reformu 2017. un 2018. gadā un būtisko veselības aprūpes sektora strukturālo reformu laikposmā no 2017. līdz 2019. gadam. Saskaņā ar stabilitātes programmu sagaidāms, ka valdības parāda attiecība pret IKP 2016. gadā pieaugs līdz 40 %, pirms tā samazināsies līdz 38 % 2018. gadā. Makroekonomiskais scenārijs, kas ir budžeta prognozes pamatā, ir ticams. Tomēr pasākumi, kuru mērķis ir veicināt plānoto deficīta mērķu sasniegšanu, sākot ar 2017. gadu, netika pietiekami mērā precizēti. Pamatojoties uz Komisijas 2016. gada pavasara prognozi, vispārīgais novērtējums norāda, ka pastāv risks par zināmu novirzi 2016. gadā un nemainīgas politikas apstākļos – 2016. un 2017. gadā, aplūkojot tos kopā. Pamatojoties uz stabilitātes programmas novērtējumu un ņemot vērā Komisijas 2016. gada pavasara prognozi, Padome uzskata, ka Latvija kopumā ievēros Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Tomēr, lai 2016. gadā nodrošinātu atbilstību, būs nepieciešami turpmāki pasākumi.
- (7) Darbaspēka piedāvājumu ierobežo darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās, un atalgojuma pieaugums pārsniedz ražīgumu, apdraudot konkurētspēju izmaksu jomā. Lai atbalstītu konkurētspēju, ir vajadzīgi pasākumi nodarbināmības palielināšanai un cilvēkkapitāla uzlabošanai.
- (8) Nabadzības risks un sociālās atstumtības līmenis Latvijā ir viens no augstākajiem ES. Turpinās sagatavošanās darbs ar mērķi ieviest minimālo ienākumu līmeni, bet tā īstenošana ir neskaidra un vispārēja piemērošana ir vājināta fiskālo izmaksu dēļ. Turklāt sociālās palīdzības pabalstu adekvātums nav uzlabots kopš 2009. gada, un tas neļauj efektīvi samazināt nabadzību. Sagaidāms, ka minimālā ienākumu līmeņa reforma samazinās pašreizējo sociālās palīdzības sadrumstalotību un stimulēs nodarbinātību.
- (9) Aktivizācijas pasākumu tvērums joprojām ir nepietiekams, jo īpaši attiecībā uz ilgtermiņa bezdarbniekiem. Apvienojumā ar sliktu veselības stāvokli un trūkumiem sociālo pakalpojumu jomā tas kavē efektīvu atgriešanos darba tirgū. Aktivizācijas pasākumu tvēruma palielināšana pozitīvi ietekmētu nodarbinātību.

- (10) Liela daļa iedzīvotāju nevar apmierināt savas veselības aprūpes vajadzības, jo veselības aprūpei ir mazs publiskais finansējums, raksturīgi strukturālie trūkumi un lieli tiešie maksājumi, kurus iedzīvotāji maksā paši, kā arī neoptimāla izmaksu lietderība. Kaut arī piekļuve veselības aprūpei kritiskos medicīniskajos gadījumos ir izvirzīta par prioritāti, finansiāli ierobežojumi kavē pakalpojumu sniegšanu kopumā.
- (11) Lai gan Latvija ir guvusi panākumus, reformējot augstākās izglītības sistēmu, proti, nodrošinot stimulus, kas atalgo kvalitāti, un izveidojot neatkarīgu akreditācijas sistēmu, ir vajadzīgi profesionālās izglītības un apmācības uzlabojumi, jo īpaši attiecībā uz mācību programmu reformu un mācīšanās darbavietā regulatīvā satvara izveidi, lai uzlabotu to kvalitāti un pieejamību. Kā norādīts Profesionālās izglītības likumā, sociālajiem partneriem ir svarīga nozīme mācekļības shēmu izstrādē.
- (12) Inovācijas jautājumi, darījumdarbības vides trūkumi un darbaspēka apjoma samazināšanās kavē ieguldījumus. Nepietiekams dzinulis inovācijai un sadrumstalota pētniecības bāze kavē Latvijas ātru un efektīvu pāreju uz augstākas pievienotās vērtības un zinātnietilpīgākām darbībām. Turklāt zema ieguldītāju aizsardzība maksātnespējas sistēmas kontekstā apvienojumā ar valsts pārvaldes neefektivitāti arī kavē ieguldījumus.
- (13) Valdība ir veikusi pasākumus, lai samazinātu pašreizējo publiskās pētniecības bāzes sadrumstalotību, uzlabotu tās kvalitāti un stiprinātu darījumdarbības sektora inovācijas spējas. Neraugoties uz progresu, gan valsts, gan darījumdarbības sektora ieguldījumi pētniecības un inovācijas jomā joprojām ir ļoti nelieli salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju. Būtu jāturpina pētniecības bāzes konsolidācija, vienlaikus palielinot pētnieku skaitu un pētniecības kvalitāti. Reformu pilnīga īstenošana, pamatojoties uz pārdomātas specializācijas stratēģiju, un visu pieejamo politikas instrumentu izmantošana pilnā apmērā veicinātu privātā sektora ieguldījumus inovācijā.
- (14) Ņemot vērā aktīvu atgūšanas zemos rādītājus un maksātnespējas administratoru nepietiekamo uzraudzību, maksātnespējas režīms darījumdarbībā tiek uzvertts kā ieguldījumu kavēklis.

- (15) Latvija ir ieviesusi vairākas sekmīgas iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot tiesu sistēmas efektivitāti un kvalitāti. Lai gan valsts amatpersonu interešu konflikta novēršanas sistēma ir visaptveroša, tā tomēr ir sarežģīta un neelastīga, un priekšroka tiek dota formālai atbilstībai, nevis atsevišķo gadījumu izvērtēšanai. Turklāt Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju negatīvi ietekmē iekšējā spriedze, kas to ir destabilizējusi un mazinājusi sabiedrības uzticēšanos tā darbībām un biroja vēlmi dot priekšroku augsta profila lietām.
- (16) Vispārīga valsts pārvaldes neefektivitāte, kuras iemesls galvenokārt ir relatīvi liela kadru mainība, kavēšanās ar civildienesta reformas īstenošanu un vāja projektu vadība, neveicina ieguldījumiem labvēlīgu vidi. Atalgojums valsts sektorā nav efektīvi saistīts ar pienākumiem.
- (17) Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir veikusi Latvijas ekonomikas politikas visaptverošu analīzi un publicējusi to 2016. gada ziņojumā par valsti. Tā ir arī izvērtējusi stabilitātes programmu un valsts reformu programmu, kā arī pasākumus, kas veikti saistībā ar iepriekšējos gados Latvijai adresētiem ieteikumiem. Tā ir ņēmusi vērā ne tikai programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Latvijā, bet arī atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā, ka ir jāstiprina ES vispārējā ekonomikas pārvaldība, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot ES līmeņa ieguldījumu. Komisijas ieteikumi saskaņā ar Eiropas pusgadu ir atspoguļoti 1. līdz 3. ieteikumā.
- (18) Ņemot vērā šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi stabilitātes programmu, un tās atzinums ⁵ ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā.

⁵ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.

1. Nodrošināt, ka novirze no vidēja termiņa budžeta mērķa korekcijas plāna 2016. un 2017. gadā attiecas vienīgi uz atļauju saistībā ar sistēmisko pensiju reformu un būtisko strukturālo reformu veselības aprūpes jomā. Samazināt nodokļu īpatsvaru darbaspēka izmaksās zemu atalgotiem darba ņēmējiem, veicot izaugsmei labvēlīgas pārmaiņas nodokļu jomā, proti, novirzot uzsvaru uz vides un īpašuma nodokļiem un uzlabojot nodokļu iekasēšanu.
2. Uzlabot sociālās palīdzības pabalstu adekvātumu un pastiprināt pasākumus, kas palīdz atbalsta saņēmējiem atrast un saglabāt darbu, tostarp ar aktivizācijas pasākumu tvēruma palielināšanu. Paātrināt profesionālās izglītības mācību programmu reformu, iesaistot sociālos partnerus, izveidot mācīšanas darbavietā regulatīvo satvaru un palielināt to piedāvājumu. Uzlabot veselības aprūpes sistēmas pieejamību, kvalitāti un izmaksu lietderību.
3. Turpināt konsolidēt pētniecības iestādes un stimulēt privātā sektora ieguldījumus inovācijā. Stiprināt interešu konflikta novēršanas sistēmu un izveidot vienotu tiesisko regulējumu visiem publiskā sektora darbiniekiem. Panākt, ka maksātspējas administratori uzņemas lielāku atbildību, un pastiprināt to publisko uzraudzību.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*